

Publicerad 2024-06-18 21:23 av Lena Söderkvist

Uttalas flodusha, betoning på första stavelsen. Sann episod från min barndom, alla egennamn är autentiska.

Den åtråvärda flodushan

Det var länge sedan nu den där sommaren, men jag kommer ihåg den. Jag försökte vänja mig vid att gå barfota, även om det var erbarmligt svårt. Det låg så mycket småsten på vägarna att jag började halta varje gång som jag försökte. Huden blev inte hårdare för det, och flip-flopsen som var på modet gick sönder om man använde dem annanstans än på badstranden eller på någon gräsmatta. Träskorna hatade jag, för jag ville spatsera som en ballerina, inte låta som ett tröskverk där jag kom gående.

Episoden som jag skall berätta om började just en sådan dag, som jag hade valt ut för barfotavandring. Det var den sista sommaren som vägarna i Krigslida var oasfalterade och därför gropiga. Det hade regnat, och vatten låg kvar i en del av väggroparna. Det gick faktiskt att plurra i dem, men det gjorde inte jag, för jag gick så gott som alltid med ögonen riktade mot marken. Vem visste vad som kunde dyka upp, och i dag dök det verkligen upp någonting.

Föremålet var grönt och gnistrade i det uppklarnande vädret. Det var inte större än en vuxen persons tumnagel, men det slog mig genast att jag kanske hade hittat en skatt. När jag lyfte upp mitt fynd och vägde det i handflatan uppenbarades ett namn för mitt inre: Flodusha. Det var en flodusha som jag hade hittat. Flodushan var sällsynt och ytterst värdefull, det var den finaste ädelstenen i världen. Tänk att jag nu ägde en alldeles egen flodusha, det var jag säkert ensam om bland mina kamrater. Oh, det var omtumlande!

Jag hade varit på väg till min jämnåriga väninna Susanne, som bodde tillsammans med föräldrar och lillasyster Lillevi i en sousterrainvilla på Skogsvägen, strax ovanför backen i en delvis utsprängd bergknalle. Det var en spännande tomt, för den var – bergig, ja, just det. Precis framför skogsbrynet på husets baksida hade systrarna sin lekstuga, och där härjade vi för jämnan. Vi skrubgade oss emellanåt så klart, men mammorna var ju hemmafruar på den tiden, så det fanns alltid någon som kunde agera sjuksköterska när olyckan var framme.

Där fanns många barn i området, bland annat tre pojkar som alla bodde på den andra sidan av Skogsvägen. Den ene hette Bengt, och han var snäll men kunde vara mycket bestämd av sig. Den som gick för långt fick höra det från honom direkt. Han var fullkomligt orädd och ärlig. Och liten, tyckte jag. De andra två var bröder. Den äldste i syskonparet hette Thomas, och han var en gladlynt pojke. Tillsammans med sin yngre bror – hette han inte Janne? – kunde han uppnå en livlighet som hördes. Vissa kallade Thomas för Tjuriga Thomas, och det var inte rättvist, men det tänkte jag inte på då.

Jag funderade över om jag skulle hålla fyndet av flodushan hemligt, några dagar åtminstone, men när jag såg Susannes hus infann sig iveren med ens, och jag hade nätt och jämnt hunnit fram och fått syn på min kamrat när sensationen flög ur mig i ett mäktigt fortissimo. Allt som det ledde till blev emellertid en frågande min. Hon visste inte vad en flodusha var för något, så jag visade henne ädelstenen genast och berättade var jag hade hittat den. Hon blev alldeles förundrad, fastän hennes mor påstod att det var en glasbit och varnade för de vassa kanterna.

Den blev Susannes och min finaste och dyrbaraste ägodel. Ja, den blev hennes också, för så nära vänner var vi. Och vi visste alltid var vi hade den. Ingen utomstående, utom någon enstaka gång Lillevi, fick se den. Det var alltid jag som hade den, och att låta mina syskon få se den fanns inte på kartan. Jag skulle hålla den gömd, bara när jag gick eller cyklade till Susanne skulle den få lämna sitt gömställe. Mitt smyckeskrin, som

trots att det på pricken liknade en sjörövarbista, intresserade ingen annan än mig, så där fick den ligga när jag var hemma.

Flodushan var med varje gång jag var hos Susanne. Det var oftast jag som var där, inte hon som var hemma hos mig, men det hände. Deras tomt var så mycket roligare, bjöd på så mycket mer äventyr än vårt eget radhus med sin platta baksida och lika platta framsida. Det enda som var toppen med vår tomt var gräsmattan om somrarna. Så fort vattenspridaren sattes i rörelse flög min bror Lennart, kallad Nenne, och jag ut genom terrassdörren med badkläder på, och sprang sedan runt under tjo och tjim medan gräset fick sitt. Altanen var inte heller dum. Den bestod av brädplattor som kunde lyftas undan, och varför skulle man göra det – jo, för plattorna stod på sand, och den sanden dög utmärkt till lek.

Det var sextiotal, och skulle så förbli i ett och ett halvt år till.

Med sommaren kom också badbussen, något som alla hemmafruar älskade. Äntligen litet lugn och ro när barnen var vid kommunalbadet, som allmänt kallades för "Kommis" men egentligen hette Östnorabadet, och där ytterligare något spännande som har med ädelstenar att göra inträffade en dag.

Det var min syster Christina, oftast kallad Kicki, som kom med nyheten att hon hade hittat vackra granater vid stenstranden bakom den stora klipphällen, den på vars krön någon brukade stå vareviga sommardag och kolla att ingen höll på att drunkna. För det mesta var det en ung man med blond kalufs och viktigpetteruppsyn som höll i kikaren och avsåkte badbryggorna med omnejd. Jag fick aldrig veta vad han hette, eller också har jag glömt det bara.

Mot stenstranden, som förutom sin stenighet till råga på allt låg i skugga, spanade han aldrig, för där badade ju ingen. Trodde han. Nu gjorde inte det så mycket, för jag kunde simma. På bara två veckor hade jag tagit fisken, järnmärket och mitt första simborgarmärke. Det skulle bli ett bronsmärke också innan sommaren var slut, till allas häpnad, samt hopp från hopptornet. Ingenting av detta kunde emellertid slå upptäckten av granatstället.

Jo, det fanns verkligen granater, blodröda och vissa glimmande. Kicki hade haft rätt, och jag var tacksam. Värdefulla var de inte, vilket var mer än jag visste, och jag anade inte att de var vanliga i själva verket. Jag hade bestämt mig för att de var exceptionella dyrbarheter, fastän de inte på långa vägar kunde jämföras med min flodusha, som min syster ju inte kände till. Hur som helst, jag älskade fina stenar och letade ofta efter sådana. Den lusten har följt mig genom livet, är jag rädd.

Den dagen kom jag följaktligen hem med en hel stenhög. Jag fick en papplåda att stoppa dem i, och sedan tänkte jag inte så mycket mer på dem. De var mina och inte särskilt hemliga.

Mellan skolan där jag skulle börja i andra klass och radhusområdet där jag bodde fanns tre affärer – ett snabbköp, en tobaks- och presentbutik samt en elaffär. Bakom snabbköpet bredde en liten bergig skog ut sig, jag tror inte att den omfattade ens en hektar. Krönet var en rand, och den var nästan kal som jag minns det. Berggrunden bestod av bland annat kalifältspat. Och den där kalifältspaten med sin laxrosa färg, och som väl tillhörde en pegmatitgång – ja, gissa – utnämndes snart till stengruva den också. Någon hade visat mig dit en gång, närmare bestämt till en frostsprängd skreva där den som ville plocka sten kunde göra det. Det fanns så mycket fin fältspat där att den räckte till varenda unge i trakten. Följaktligen hade jag en låda för den också. Och en för snäck- och musselskal, mest bräckliga östersjömusslor från Kommis.

Men av flodushan fanns bara ett exemplar.

Jag tog med den även en eftermiddag när det ställdes till med knytkalas hemma hos Susanne. Det kalaset gick av stapeln en varm augustidag, och förlades till systrarnas röda lekstuga, den framför skogsranden ni

vet. Det var första gången som jag fick smaka marängtårta med kaffevispgrädd och kakaopulver. Den var så god att ingen kan föreställa sig det. Vi åt upp resterna av den fastän vi redan hade hunnit bli proppmätta. Sedan blåste vi såpbubblor och lekte Läderlappen.

Någon gång på eftermiddagen dök Bengt och Tjuriga Thomas med lillebror upp. Bengt hade fått en doktorsväska i födelsedagspresent, och den ville han givetvis visa oss. Vi flickor blev alldeles hänfödda och började leka sjukhus med en gång. Och gjorde slut på alla Bengts leksaksservetter, vilket gjorde pojken vansinnig, men han lugnade ned sig när han blev lovad nya av Susannes pappa. Thomas och hans lillebror visade inget intresse för den hemska konflikten, och när den nu hade avlöpt så lyckligt kunde de gäspa, om det var vad de hade i sinnet. Leka sjukhus hade de ingen lust med, inte Bengt heller egentligen.

Tumultet hade skakat om mig litet, får jag till sist medge, fastän jag inte personligen hade gjort slut på en enda av de där servetterna. Jag var orolig för att något skulle ha hänt med flodushan, och tittade noga efter att den låg kvar i handväskan.

Handväskan var en present som jag hade fått – under vintern, när jag fyllde år. Det var en pärlprydd svart- och vitrutig flickväska med en kedja av gulmetall, och som jag älskade. Jag hade sett den i leksaksaffären vid Åbyplan i Västerhaninge, och ställt till med en scen när jag inte fick den på stöten. Sedan hade jag glömt den, men lyckligtvis hade inte mina föräldrar det, istället hade de gått och köpt den i smyg och sedan hållit den gömd fram till uppvaktningen på födelsedagsmorgonen.

Flodushan kunde känna sig trygg där den låg. För säkerhets skull hade jag lagt den i min lila portmonnä, som oftast var tom på pengar men inte alltid. Den här gången hade jag fått tömma den på mina simmärken innan jag lade ned flodushan. Allt som oftast låg det något i portmonnän även om det sällan var just de mynt som den var avsedd för.

En gång fick samma flodusha vara med om ett riktigt äventyr. Det var när min cykel hade fått punktering, så att jag hade blivit tvungen att promenera för att få komma till Susanne. Men hur skulle jag komma hem sedan? Det löste sig eftersom en ung sjörövarwannabe vid namn Eva, och som bodde nära Susanne vid parallellstråket Lidavägen, erbjöd mig att få lift på pakethållaren. Hon skulle ändå åt det hållet, hade lovat att handla något tror jag. Det bar sig inte bättre under den där cykelfärden, än att jag tappade taget och ramlade baklänges i asfalten. Som tur var för mig hade jag läst i ett nummer av Läderlappen hur man skall göra när man ramlar på det sättet. Huvudet upp och armarna ut, så skulle det gå vägen. Jag klarade mig följaktligen oskadd tack vare att jag hade läst Läderlappen. Den ringa farten och den korta luftfärden kan också ha inverkat. Flodushan hade precis som sin ägare överlevt, jodå. Men Eva var förstås lika grön i ansiktet som någonsin en sällsynt ädelsten. Inte en skråma, skröt jag, fastän jag mycket väl visste att jag hade skrubbat båda handflatorna.

Sedan hände inte så mycket mer som kan relateras till flodushan. Historien om den varade bara en sommar, när skolan började igen skulle jag få tusen andra saker att tänka på. Bara en sak återstår att berätta om vad gäller den lilla gröna tingesten, och det var när Susanne en dag sade att hon trodde sig ha hittat en flodusha hon med. Få se, sade jag, och nog fick jag se alltid.

Det var det vackraste stycke fältspat som världen hade skådat. Jag visste naturligtvis inte tillräckligt mycket om geologi för att identifiera en fältspat till namnet, men kände ändå väl igen det nu upphittade mineralets utseende. Ytorna på Susannes sten var utsökt jämna, ja, den var fin. Men någon flodusha var den inte, där var jag bestämd. Det var då som jag avslöjade att det fanns en spännande stengruva i skogen bakom affären. Till ”stengruvan” skulle vi komma att vandra flera varv, även året efter. Flodushan, däremot, förlorade snart

sin tjuskraft i våra upptäckarhjärnor. Den förkom utan att vare sig Susanne eller jag reflekterade över det. Jag letade inte ens efter den, för jag förstod efter hand som tiden gick att den hade varit en alldeles vanlig glasbit.

Lena Söderkvist

Maj 2024

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Lena Söderkvist med Poeter.se id #49238 innehar upphovsrätten